

[Undervisningsministeren.]

gaa denne Vej. For hvis vi gør det, skaber vi dermed øjeblikkelig to Problemer. Det ene er økonomisk, og det andet vedrører selve Studierne.

Det økonomiske Problem, jeg tænker paa, er Spørgsmaalet om de Midler, der kan stilles til Raadighed, og Formen, hvorunder de skal stilles til Raadighed. De Sider, der henvises til i Kommissionsbetænkningen, drejer sig om et Krav om Studenterløn. Denne Løsning af Problemet er efter min Mening direkte uheldig, for i det Øjeblik man gør det at være Student til en Slags statsstøttet Livsstilling, skaber man Forhold, som i det lange Løb ikke kan undgaa at paavirke dels Tilgangen til Studierne og dels Formen for Studierne paa en uheldig Maade.

Det har derfor glædet mig at se, at Nordmændene, som ogsaa havde dette Spørgsmaal fremme, da de skred til Løsning af Problemet, efter Overvejelser gik bort fra Tanken om Studenterløn og over til at stille saa store Midler som overhovedet muligt til Raadighed for Studenterlaan. Og jeg skal sige hvorfor, og det er ud fra mine Erfaringer som Professor. Indførelsen af Studenterløn vil nemlig indebære et Problem, som vi ikke kan løse, nemlig Kontrollen med Studiernes virkelige Gennemførelse. Vi kan lige saa godt erkende, at skal vi begynde med det ved vore Lærestalter, vil det sige, at vi f. Eks. ved vort gamle Universitet skal bryde helt med det frie Universitetsstudium. Vi skal i Virkeligheden gøre det til Klasser alt sammen og derved nedbryde en meget værdifuld Side ved Studiet ved Universitetet. Det er en Betragtning af Studenterlønnen, som altsaa vender mod det undervisningsmæssige. Derfor maa det store Maal være, at vi paa alle Stadier af Undervisningen lige fra den første Tid søger fra det offentlige Side at stille saa rige Midler som muligt til Raadighed for Legater til dem, som kan siges paa nogen Maade af økonomiske Grunde at være hindret i at følge deres naturlige Anlæg og Trang, men vi maa være klar over, at skal simpelt hen enhver, der melder sig, kunne faa Statsstøtte til Uddannelse baade gennem Skole og Universitet, saa bliver den næste Konsekvens det, som vi nu har ved Tandlægeskolen og Polyteknisk Lærestalt, nemlig det lukkede Tal, Adgangsbeholdningen. Det vil komme i samme Øjeblik ved samtlige Lærestalter. Vi faar det lukkede Tal og dermed Kravet om endnu mere oppiskede Eksaminer, fordi vi ikke kan fylde Lokalerne i en saadan Grad, at det hele sprænges.

Altsaa, naar man stiller Midlerne til Raadighed uden nogen Sondring, bliver Følgen det, jeg kalder „*numerus clausus*“, det vil sige, at vi overalt render Panden mod en Mur af Adgangsbetingelser. Det vil jeg gerne sige her, fordi det forekommer mig, at lige saa ivrigt som vi bør arbejde paa at slette ethvert Skel, der hindrer den dygtige i at komme frem — og her vil jeg være med til at gøre det yderste —, lige saa vel maa vi være klar over, at man ikke maa stille Maalet saaledes op, at man kommer til at gøre mange Skade ved at lokke dem ind paa en Bane, som ved det store Tal, der hober sig op, kan befrygtes at føre til det, man kalder et akademisk Proletariat, i Stedet for at skabe de lykkelige Mennesker, som man ønsker at skabe ved denne Adgang til den højere Undervisning.

Til Slut har jeg en Bemærkning, som jeg ikke vil tilbageholde, skønt den ikke vedrører mit Fagministerium, men er af mere politisk Natur; den er fremkaldt af Udtalelser, som det ærede Medlem Hr. Aksel Møller gentagne Gange under denne Forhandling har rettet til mig. Det ærede Medlem Hr. Aksel Møller, som er en behændig Debattør, men som ikke altid bryder sig om at gaa videre i Dybden, har to Gange i denne Debat hentydet til en Bemærkning, som findes i min „*Pest over Europa*“, en Bemærkning, som er skrevet i Aaret 1933, og vi kan nu alle sammen se, hvilken Krise Demokratiet dengang stod i. Det ærede Medlem har citeret mine Ord:

„Det er i denne Kamp et Held for Demokratiet.“

— jeg beder understreget: et Held for *Demokratiet* —

„at Krisen med jernhaard Nødvendighed fremtvinger radikale Løsninger, Planøkonomi, Socialisering og Rationalisering.“

Jeg vil gerne understrege, at det netop er: for Demokratiet. Det er ikke en Partibetragtning, der er fremsat her; det er en Betragtning, som dengang vedrørte Danmark, kan jeg sige, og vedrørte Norden, og som i de Aar, vi nu gennemlever, vedrører hele Europa. Men det er det ejendommelige ved de store Skifter i Økonomiens Udvikling, der har fundet Sted, skal vi sige siden 50'erne i forrige Aarhundrede, da Liberalismen fuldt brød igennem, og saa gennem Krigen og Mellemløbskrigsarene indtil nu, at der ikke rigtig har afsat sig nogen klar Forestilling inden for de politiske Kredse, men at man der blot gaar videre med alle de samme gamle Formuleringer, som var udmærkede i det forrige Aarhundrede.